

BrașovŪ, 28 Februarie v.

Politica fatală a adversarilor noștri merge înainte de-a ruptul capului pe calea prăpăstioasă, pe care a apucatŪ mai alesŪ dela 1879 încôce, când guvernulŪ tiszaiștŪ a fostŪ ruptŪ definitivŪ cu tradițiunile politice conciliante de naționalitate, pe care o inaugura-se partida deakistă la 1868.

Metoda de procedere, ce au practisatŪ politici ungarŪ dela 1879 încôce, în contradicere fățișă cu principiile de guvernare mai liberale stabilite la 1868, nu mai lasă nici o îndoelă despre aceea, că planulŪ lorŪ a fostŪ și este de a face încetulŪ cu încetulŪ superfluă legea de naționalitate adusă în acelŪ anŪ, ca ađi mâne se pôtă dice: cunoscința limbei maghiare s'a lătitŪ în așa măsură și s'au luatŪ dispozițiuni atâtŪ de estinse, ca se se lătescă pretutindea, încâtŪ nu mai este nici o nevoiă de legi deosebite pentru naționalități.

UnulŪ din corifeii erei de maghiarisare, EpiscopulŪ Schlauch, a vorbitŪ în camera magnaților de „ideia, ce trebuie să predominescă în viața de statŪ ungarŪ și în care trebuie să se unescă ca într'unŪ focarŪ atâtŪ naționalitățile câtŪ și interesele individuale.“

Idea acestă, pe care EpiscopulŪ și soții săi de principii o numescŪ „ideia de statŪ“, nu este în realitate decâtŪ ideia șovinismului celorŪ dela putere, și se cuprinde ađi în cuvintele atâtŪ de desŪ repetite în discursurile miniștrilor; *lățirea limbei maghiare.*

E clarŪ, că acestă „lățire“ nu se pôte uni cu nici unŪ felŪ de combinațiune, ce i-ar puté pune stavilă, ci după firea ei și a celorŪ, cari o sprijinescŪ și o promovează în totŪ chipulŪ dela cărna statului, nu vrea să scie de nici o

pedecă, tinde a delătura tôte deosebirile în viața popórelorŪ statului și a nivela acestă vietă prin contopire.

Cu alte cuvinte „lățirea limbei maghiare“, așa cum o propovăduescŪ apostolii de ađi ai maghiarisării, nu cunôce margini, pe când legea de naționalitate dela 1868 n'a avutŪ altŪ scopŪ decâtŪ de a stabili marginea estemă până la care pôte merge acestă „lățire“ sub eticheta de „limbă a statului“.

Se 'ntelege de sine, că îndată ce este vorba de unŪ cercŪ de libertate alŪ naționalităților, în care se-si pôtă desvolta liberŪ limba și cultura lorŪ, acestŪ cercŪ trebuie să fiă clarŪ definitŪ și bine mărginitŪ, căci la din contră dispăre, devine iluzoriu și încetă de a mai fi ceea ce vrea să fiă.

Una din cele mai mari scăderi a legii de naționalitate dela 1868 a fostŪ tocmai faptulŪ, că acestŪ cercŪ de libertate, despre care tratéză paragrafi ei, n'a fostŪ clarŪ și neîndoiosŪ definitŪ. O margine însă totŪ s'a pusŪ în genere lățirii „limbei statului“ prin dispozițiunile acelei legi, a căreia rațiune — după cenu tractéză decâtŪ de egala îndreptățire a limbilorŪ — consistă numai în mărginirea predominatiunei „limbei statului.“

Necesitatea acestei mărginiri au recunoscutŪ Deakiiștii la 1868, ér cei de acum nici că mai vorŪ să scia de ea. MinistrulŪ Csaky de pildă când e vorba de lățirea limbei maghiare ca „limbă a statului“ nu mai cunôce margini și cumpetŪ. CerculŪ de libertate alŪ naționalităților, ce l'a trasŪ legea de naționalitate, pentru cărmuitorii de ađi nici că mai esistă.

Nu mai așa au pututŪ să ajungă adversarii noștri, pe povârnișulŪ nenorocitelorŪ uneltiri de maghiarisare, până la Kișdedovurile obli-

gătore cu limba maghiară. Numai așa putemŪ înțelege vorba ciudată a episcopului Schlauch, că zone naționale limitate suntŪ imposibile în statulŪ ungarŪ.

Esistența unorŪ asemenea zone, fiă pe teremulŪ politicŪ orŪ culturalŪ, ar eschide a priori o politică, care nu are de scopŪ decâtŪ nimicirea deosebirilorŪ naționale în favórea elementului unguerescŪ și a supremației sale.

Dér planurile iorțate de nivelare și centralizare ale maghiarisatorilorŪ vor face așa de sigur fiasco, pe câtŪ de sigurŪ este că deosebirile naționale dintre popórele acestui statŪ nu vorŪ înceta, de-arŪ mai vota dieta încă câteva sute de legi de maghiarisare.

ProtestŪ în contra KișdedovurilorŪ.

(Telegramă part. a „Gaz. Trans.“.)

AradŪ, 12 Martie n. Lume imensă. Peste 2000 de alegători la „Crucea Albă“. Președinte: d. Popovici, protopopolŪ Șiriei. DiscursulŪ alesŪ alŪ d-lui Dr. Popa fu primitŪ c'unŪ entuziasmŪ fără margini. EnunțiatulŪ conferenței este următorulŪ: ProiectulŪ de lege în cauza asilelorŪ de copii nu are pentru sine nici o rațiune de necesitate, elŪ este contrarŪ cu desvoltarea istorică a educațiunei, mai vertosŪ este contrarŪ cu educațiunea creștină când se atinge de drepturile și de cerculŪ sacru alŪ familiei. În deosebŪ nouă RomânilorŪ ni se punŪ pedeci nòu și sarcini extraordinare pe calea civilizațiunei. **Nu dorimŪ să devină lege și protestămŪ în contra acestui proiectŪ.**

După conferența manifestațiune grandioasă pentru EpiscopulŪ Mețianu la residența episcopală.

AradŪ, 12 Martie. După Dr. Popa, a vorbitŪ între aplausele

generale protopopolŪ GurbanŪ, recomandândŪ proiectulŪ de resoluțiune spre primire, ceea ce a și urmatŪ cu unanimitate; face apelŪ la conferența pentru încheierea solidarității naționale și carmarea tuturorŪ divergențelorŪ și neînțelegerilorŪ din trecutŪ.

AdvocatulŪ Veliciu între aprobări generale exprimă recunoscință EpiscopilorŪ români pentru atitudinea românescă, în specialŪ Episcopului Mețianu prin esmiterea unei deputațiunii din sinulŪ conferenței.

PreotulŪ Sturza propune și conferența unanimŪ aduce mulțămintă convocatorului conferenței, d-lui Dr. Popa.

Români și Maghiari.

Sub titlulŪ acesta, scrie „Le Memorial Diplomatique“ din ParisŪ următorulŪ remarcabilŪ articolŪ:

De când opiniunea publică europeană urmărește cu atențiune ceea-ce se petrece în Transilvania o evoluțiune importantă s'a făcutŪ în spiritulŪ MaghiarilorŪ. Precând mai înainte nu se arătau de locŪ îngrijați de dreptele reclamațiunii ale naționalităților slave și române, pe care nu se sfiau a le ignora, acum de câteva lunŪ ei și-au schimbatŪ tactica lorŪ politică: totŪ ce se publică în străinătate în presa germană și mai alesŪ în diarele franceze, pare a mișca forțe durerosŪ șovinismulŪ lorŪ. AstfelŪ, după ce înzadarŪ au încercatŪ a se închide într'o tăcere desprețuitoare, întră acum în luptă, cu tôte fiascurile ce li vorŪ fi rezervate, cauza RomânilorŪ și a SlavilorŪ fiindŪ multŪ simpatică ca aceea a stăpânitorilorŪ lorŪ.

Ținta MaghiarilorŪ este acum ca să dobândescă bunăvoința pressei parisiane. Pentru aceea ei au inundatŪ birourile diferitelorŪ redacțiunii, cu o broșură politică apărută la Brest (Francia) în luna trecută. Acestă broșură (care nu costă

FOILETONULŪ „GAZ. TRANS.“

4.)

Gintea latină.

(Urmare.)

Europa presintă e dominată, putemŪ dice, de trei rase mari: slavică, romanică și germanică. Nu se scie sigurŪ alŪ căreia dintr'aceste este viitorulŪ; nu se scie care rasă esercită ađi egemonia asupra statelorŪ europene. Nisuița, ce și-o dă fă-care din acestea, dér mai cu sémă rassa germanică și slavică, pentru a eși odată pe față cu egemonia și a-o concretisa, se manifestă în înarmările, cari nici pe timpulŪ lui Xerxes n'au fostŪ ca ađi, atâtŪ în numărulŪ ómenilorŪ, câtŪ și în iscusința de inventare a armelorŪ, cu care se pôtă omori mai iute și mai cu grămada pe bieții ostași. Se vede, că fă-care rasă se sémte cu ambițiune, și de câte-orŪ din bucinarea acestei ambițiunii naționale a eșitŪ multŪ rău și a cursŪ multŪ sânge!

VedemŪ, că în lupta de concurență între aceste trei mari rase europene s'au formatŪ alianțe și grupări compuse din elemente eterogene, alŪ cărorŪ efectŪ finalŪ este ascunsŪ dinaintea privirilorŪ nòstre.

Ce nu e ascunsŪ, e faptulŪ, că aceste trei rase suntŪ ađi într'o mișcare și nedumerire față cu viitorulŪ. ViitorulŪ va fi alŪ acelei rase, a cărei familia și elemente de rasă suntŪ pe una și aceeași pozițiune topografică și geografică.

Décă privimŪ la harta Europei, vedemŪ pozițiunea geografică a fă-cărei rase, a celei germane, slave și romane. Dintre tôte e mai compactă și mai adunată la olaltă,—rasa latină. EstmodŪ computândŪ națiunea francesă plus națiunea italică, plus națiunea spaniolă cu cea portugeză, avemŪ suma unui mare colosŪ de popóre mari și puternice. Bine se considerămŪ, că acestŪ pământŪ alŪ ginteŪ latine e celŪ mai împopulatŪ, cetățile și fortărețele cele mai bune și naturale, pozițiunile strategice—avantagióse. TotŪ ce a fostŪ folositorŪ, a lăsatŪ natura să fiă pe pământulŪ latinŪ. RiturŪ mari și frumoșe, munți și văi minunate, coline și configurațiuni colnice, ce sciu să producă minunatulŪ vinŪ și gustósele póme, șesuri fructifere, ér jurŪ împrejurŪ de pământulŪ latinŪ — marea, care este unŪ elementŪ de comerțiu și căștigŪ însemnatŪ pentru unŪ poporŪ.

Acestea și alte avantaje— nu le au celelalte rase. Rusia de pildă își are

împrăștiate elementele înrudite ale rasei sale mai prin tôte părțile Europei. Bulgaria, Sêrbia, Muntenegru și alte țerișóre mici slave suntŪ nisce insule în meqlulŪ altorŪ popóre, suntŪ nisce icuri între statele mari. AstfelŪ ca să se formeze slavismulŪ într'o unire politică, ar trebui ca elŪ să pórte rêsboiu cu tóta lumea. Ar fi de lipsă mai întâiu să nimicescă barierele, ce stau ca deluri și muri între statele slave. CâtŪ de cu multe sacrificii ar fi o asemenea uniune!

Dér slavismulŪ séu ideia panslavismului nu dórme, ea speréză să învingă.

De altă parte este însă rassa latină, care decâtŪ ar fi vorba să facă o alianță, ar fi aceea, care ar dieta Europei, arătându-i avantagele ei. Și NapoleonŪ celŪ mare punendŪ pe aceste două rase față în față, rassa slavică și romanică, neghicindŪ care din ele vorŪ fi triumfátore, s'a îndestulitŪ să dică, că Europa séu va fi republică, séu va fi cazacescă.

Afară de aceea statele și țerișórele cele mici suntŪ asemenea mărului lui Iríde, — e mai rău de celŪ, care-lŪ ia, ca de celŪ, care nu-lŪ ia. Aceste state mici de multe-orŪ sunt scutite de ocupațiune mei mult ca cele mari. De multe-orŪ pentru o țerișórá neînsemnată și fără nici unŪ inte-

resŪ socialŪ a cursŪ sângele mai multŪ ani și s'au nimicitŪ ómeni și averi. Statele mici, fiindŪ astfel, nici unŪ statŪ nu cutéză așa, îndată, a pune mâna pe ele, temându-se de vecinii săi, cari încă arŪ vré a-le ocupa. Rottek cu dreptŪ dice, că statele și popórele mici trăiescŪ din grația puterilorŪ, cari nu se potŪ împăca, cum și în ce modŪ se le împartă între sine. Când însă statele mari se înțelegŪ, cum se împartă pielea unui statŪ micŪ, — atunci vai și amarŪ de bietulŪ statŪ, nu mai rămâne nici umbră din ceea, ce a fostŪ odată. Esemplu Polonia.

S'a descoperitŪ unŪ secretŪ politico-istoricŪ de pe timpulŪ lui NapoleonŪ Bonaparte, care constă în planulŪ ce-lŪ avea acestŪ mare cuceritorŪ. ElŪ se cutega la dominațiunea Europei. Alexandru I alŪ Rusiei, nesciindŪ cum să-i împedece acestă pofță, s'a învoitŪ să facă preliminarile pentru împărțirea lumii în două părți, între elŪ și NapoleonŪ. Dér lucrulŪ a rămasŪ baltă.

De aici nu se pôte admite, că rassa germană și latină, la o eventuală anexare a insulelorŪ slave de cătră colosulŪ nordicŪ, arŪ sta locului. Și aici s'ar pune în practică vorba lui Rottek, din moti-vulŪ, că fă-care pôte și-ar vedé pericli-

nimic, fiind trimisă gratis și franco) furnică de neesactități. Maghiarii sunt reprezentați ca tipul perfect al liberalismului și Români ca o horă de ingrași și conspiratori miși.

Autorul anonim al acestei broșuri voinde să dovedească ferocitatea Românilor de sub regimul maghiar, și ce:

„Regimul stabilit în 1867 a debutat, într-o câtă privește pe Români, prin întemeierea autonomiei lor bisericești. Această autonomie, opera baronului Iosef Eötvös și a arhiepiscopului român Șaguna, este stabilită pe bazele cele mai largi.“

Decă această autonomie, cu care se laudă Maghiarii, ar fi opera lor politică, noi nu am avut nimic de dist. Dér autonomia bisericii orientale a fost decretată în 24 Decembrie 1864 de către împăratul, și instituțiunea dualismului Austro-Ungar n'a făcut altceva decât să recunoască o pură și simplă. Astfel d'ér libertățile de care se bucură încă această autonomie, Români nu le datoră de loc Maghiarilor, cari deja de mult timp făcuseră totul pentru a le zădărnici.

Un alt „mărgăritar“ al constituțiunii maghiare este legea asupra naționalităților. De mai bine de 23 de ani Maghiarii nu încetăză de a se complimenta asupra dispozițiilor scrise ale acestei legi extra-liberale și a storce admirațiunea străinilor, cari nu cunosc adevărata situațiune în Transilvania.

Intr'adevăr această lege dispune între altele, ca să se respecte naționalitatea — slavă, română și germană — p'ote să se desvolte și să se aperse interesele sale de instrucțiune în limba maternă respectivă; guvernul maghiar însă este departe de a respecta această stipulațiune. Nu numai că el a exclus limba naționalităților din tribunale, chiar în ținuturile unde elementul maghiar nu figură decât ca o curiositate etnică; mai mult încă el închide școlile Slavilor și ale Românilor, și caută să introducă în ele idiomul maghiar, cu toate că aceste școli sunt întreținute cu spesele naționalităților. Și îndată ce Români au protestat în contra acestui abuz, ei au fost taxați de agitatori daco-români, față de cari ori-ce măsură sunt bune. Etă ce dice autorul anonim asupra acestui subiect.

„Atitudinea politică viclenă a acestora (a Românilor), starea economică înapoiată a regiunilor sterile și stăncose ale Transilvaniei, erau motive destule de plausibile ca guvernul să judece ca neoportune de-a aplica în ținuturile române dispozițiunile legii asupra naționalităților în întregul lor liberalism. Trebuia a cugeta mai întâi la apărarea statului Ungar, amenințat în integri-

tate interesele. De multe ori Franța, fără de a i-se fi periclitat interesele, a sărit în ajutorul celor impresurați, mai mult din punct de vedere al umanității și libertății. La resbelul de Crimeea, la asediul Sevastopolului vădurăm cum rassa latină, Franța și Italia, au luat parte activă și principală. Europa, în acestă casă, s'a temut, că lăsându-și portă deschisă Rusiei, își va vedea interesele sale periclitare.

Decă statele mici slave ar pute să ajungă a forma vre-o coddă a Rusiei, ținându-se adecă de olaltă, atunci cestiunea ar lua altă față.

Numai așa unindu-se statele mici germane au intrat în confederațiunea Imperiului, din care a eșit unitatea germană de azi... Numai dela unirea principatelor române sub numele „România“ au putut acestea țeri să arate lumii, ce putere zace în elementul român. Pentru unirea Italiei s'au luptat marii patrioți și bărbați de stat ai Italiei, cum fu Cavour și alții, și numai de atunci Italia joca un rol atât de însemnat în concertul european.

(Va urma.)

S. P. Simon.

tatea sa prin veletățile daco-române. Salus reipublicae suprema lex esto.“

Această mărturisire singură ajunge pentru a se pute vedea de ce spirit sunt animați Maghiarii, în contra concetățenilor lor Români. Când Români își permit să atragă atențiunea Maghiarilor asupra necesității aplicării legii (care în fond este departe de a corăspunde adevăratelor interese ale naționalităților), guvernul și parlamentul maghiar refuză această cu energie, și deputații nu se sfiesc a striga în plin parlament, că această lege a naționalităților este o greșelă și că ea trebuie să fie suprimată.

De vreme ce ea nu se aplică de loc, noi încă suntem de aceeași părere.

SCRILE ȚILEI.

Adresă de felicitare. Ni se scrie din Sibiu: Damele române din Sibiu au adresat la 10 Martie a. c. Metropoliților I. Vancea și Mironu Romanulă, precum și episcopilor Dr. V. Mihalyi și I. Meșianu, cari în ședința din 9 Martie a camerei magnaților au apărut interesele naționale față de proiectul de lege despre asilele de copii, următoarea telegramă de felicitare:

„Corneliile române din Sibiu, îngrijate de sörtea Grachilor lor în aceste zile de grea încercare, salută cu mândria pe (Inalt) Preasfinția Ta, pentru-că, ai tăl-cuită în mod vrednic sentimentele Tale și ale tuturor Românilor și mai cu seamă ale mamelor române și creștine. Cu totu devotamentul oferim cununa recunoștinței noastre, Ție, Arhiepiscopului iubit, care ca un Scipione împodobit cu aureola creștinătății din inimile noastre ai vorbit.“ — (Urmăză 48 subscrieri ale Dömnelor române din Sibiu.)

Espulsarea supușilor ruși din România. Cetim în „Românul“: Toți străinii supuși ruși din capitală au primit ordinul dela prefectura poliției ca să părăsescă orașul în termen de 24 de ore. Etă cum e concepută adresa: „Domnule, situația României fiind agravată, bine-voit, ca în termenul de 24 de ore să părășiți țera“. Soimă pozitiv, că colonelul Algiu a primit acest ordin dela d-lă Lascară Catargiu, ministru de interne.

Din munții apuseni primim o corespondență, ală căreia autor se plânge asupra neînțelegerilor, ce dice, că domnesc între comunele din cercul notarial al Zlatnei și al Feneșului. Astfel în Feneș, care e o comună curată românească, neînțelegerile dintre preoți și primăria comunală au trecut toate marginile, încercându-se ambele părți în procese politice și criminale. În comuna Zlatna, care numără peste trei mii suflete, între cari majoritatea covârșitoare o formăză Români, de asemenea au început a se isca neînțelegeri între unii locuitori români și între d-lă notar de acolo Iuliu Albini. S'a întâmplat adecă, că anumiți interesați din Zlatna au voit să introducă pentru vânzătorii de vite în țergul de țera și de săptămână al Zlatnei o taxă extraordinară de 10—20 cr. pentru să-care vită, deosebit de alte 3 taxe, ce sunt deja introduse. În interesul poporului, care și așa este prea împovărat, d-lă notar a protestat în contra introducerii acestei nouă taxe, și de aci — dice corespondentul — a provenit neînțelegerea între notar și 2—3 locuitori interesați din comună, cari au început a uneli în contra d-sale. Corespondentul numit își exprimă indignarea din acestă regretabilă incidentă și sfătuiesc pe numiții locuitori, să fiă cu mai multă considerați față cu un asemenea notar român, care se interesează de sörtea poporului nostru.

Consistoriul arhiepiscopal ort. rom. a dat o circulară către toate oficiile protopresbiterale din arhiepiscopia Transil-

vaniei, cu privire la noile alegeri de deputați sinodali arhiepiscopali pe un period nou de trei ani. Terminul pentru alegerea deputaților din cler e fiasat pe ziua de 12 Martie v. c. ér pentru alegerea deputaților mireni pe 17 Martie v. c.

„Liga Română“. Sub numirea această a apărut, ca supliment la revista „România Musicală“ din Bucuresc, o horă pentru voce și pian, dedicată studenților români, compusă de d-lă C. M. Cordoneanu, directorul numitei reviste. Piesa s'a pusă deja în vânzare la librăria din România cu prețul de 1 leu și 50 bani. Această horă ală căreia text este a se datori publicistului Ilie Ighelă, e de natură a deveni foarte populară prin muzica ei frumoasă și induioșătoare.

Societatea studenților universitari „Unirea“ din Bucuresc va serba Duminică, în 3 Martie v., a XII aniversare. Cu această ocaziune se va ceti raportul general anual de către d-lă Al. Teodoru, ér d-lă Pompiliu Eliade va ține o conferință despre „Cel mai mare adevăr și cea mai mare iluzie“.

Manifestațiune antifrancesă la München. Se scrie din capitala Bavariei, că în ziua de 6 Martie n. la academia musicală, cu ocaziunea reprezentării unei rapsodii de Francesul Chabrier, compositorul operei „Gwendoline“, s'au produs scene scandalose. Pe galeria se aușiră mai multe voci: „Naus mit den Franzosen!“ (afară cu Francesii). Scandalul este cu atât mai semnificativ, cu câtă semnalul pentru această demonstrațiune a fost dat de pe galeria de un procuror împăratesc care mai întâi a strigat „Pfui Teufel!“ În cercurile serioase se condamnă și se regretă multă acestă incidentă.

Poporațiunea orașului Gherla după statistica din anul acesta este de 5805 suflete, între cari 3097 bărbați și 2708 femei, fiindu socotiți aici și cei din închisore de acolo. Între acești locuitori sunt 1400 armeni.

Arhiepiscopii noștri și foile unguresci.

Atitudinea, ce au observat-o Arhiepiscopii noștri în camera magnaților față cu proiectul de lege pentru Kișdedovuri, a produs o impresiune deprimătoare în tabăra șovinistilor maghiari. S'au prea obicinuit adversarii noștri, cu tăcerea Arhiepiscopilor români pe cari îi considerau mai mult numai ca pe nise organe supuse guvernului, și prea mult s'au datat a-i vedea izolați de mișcarea naționalistă a poporului nostru, așa că astăzi, când și au ridicat și ei glasul pentru a da expresiune convingerii lor românesce și archiepiscopalesc identificându-se prin această mai multă și mai puțină cu poporul, adversarii noștri nici nu vreu să credă, că această procedere a lor este expresiunea sinceră a convingerii proprii, ci susțin, că ceea ce au dist densii Lunea trecută în camera magnaților, nu din inimă au dist, ci numai cedând „presiunii din partea presei și a agitatorilor valahi.“

Astfel de exemplu „Kolozsvár“ pretinde, că vorbirile din camera magnaților ar sta în contradicțiune cu faptele, dăcându între altele:

„Partea preponderantă a clerului face parte din ceta agitatorilor și un însemnată contingentă ală mirenilor, cari sunt cu influință asupra afacerilor bisericești de asemenea se mărturisesc ca credincioși ai tendințelor ultraiste. Autonomia estinsă a greco-orientalilor, autonomia luterană și încât-va — deși în măsură mică — și organizațiunea bisericească greco-catolică, concedu, ca Epis-

copul în multe privințe să fiă espus presiunii. Acesta se întâmplă mai vîrtos la greco-orientali. Și după-ce la bisericele naționalităților mai tot-deuna vin înainte tendințe politice, își pôte închipui omul, că câte neplăceri pot să i-se cauzeze pe baza drepturilor date de autonomie din partea contrarilor săi ultraiști unui Arhiepiscop isteț în privința politică și moderat în cugetare. De aci provine, că și cel mai pacnic Arhiepiscop nu odată trebuie să le facă pe poftă, decă voesce să trăsescă liniștit din partea celorlora, cari îl încungiu și cari în cea mai mare parte sunt conducătorii agitațiilor lor.“

Ér „Egyetértés“ dice:

„Era de prevădit din pregătirile făcute de mai înainte, că proiectul va întâmpina o opozițiune puternică atât în cestiunea de confesionalitate cât și în cea de naționalitate. Agitațiunea presei naționalităților, care ține de luni de zile și adunările protestatere ale Românilor au constrinsă așadăcându pe membrii episcopesci gr. cat. ai camerei magnaților, ca să se ridice vocea în cestiunea pusă pe tapet și ca să reprezente acele idei, prin cari agitatori naționalităților în timpul din urmă au forțat mișcarea în cercurile României. Dela alcătuirea legii naționalităților încôce, în camera magnaților n'a mai fost discutiune de naționalitate, (dér la 1879? Red. Gaz.) ci numai acuma, când au voit să afe cu totu prețul intențiun vătămătoare pentru drepturile naționalităților în proiectul de lege despre Kișdedovuri.“

„Budapesti Hirlep“ dă expresiune surprinderii și nemulțămirei sale dăcându între altele:

Lupta cu domnitorii naționalităților nu a decurs așa ușor. A trebuit să se asculte până la sfîșit vorbirile atacătoare ale Episcopului săsesc Teutsch, ale Metropolitului valah gr. c. Vancea, ale metropolitului valah Mironu Romanulă și vorbirile atacătoare ale episcopilor valahi Meșianu și Mihalyi, cari s'au silit să fiă vrednici archiepiscopali ai oilor călbejite valahe și săsesci, cari agitază în contra proiectului și astfel, pe câtă s'a putut, între marginele tonului oratoric au durdrit în potriva duplei „silurii“ tirane, fiindcă pe pâriniș, în contra voiaței lor, îi conștrîng să se trimită copii în Kișdedovuri și acolo să învețe limba Maghiară.“

Un lucr neplăcut.

Seghedin, 24 Faur 1891.

Domnule și amice! Cred, că „Gazeta“ va fi atât de ospitală să primescă în colonele ei, cele de mai jos.

În nr. 2 ală „Familiei“ din a. c. a apărut la locul de frunte o poesiă a subscrisului intitulată „Ce te uiți?“... Cîneva însă ocupându-se în nr. 6 ală dîrului „Unirea“ din Blășiu de spiritul poeziilor a doi scriitori din clerul român greco-unită, s'a simțit îndemnat, ca într'un articol din partea „scientifică literară“, intitulat „Tinerii poeți din clerul nostru“, să lovescă în sentimentul meu religios, dăcându între altele, în mod indirect, că eu și un altă domn preot, amic al meu, ne-am făcut prin scrierile noastre literare „apostoli lui Schoppenhauer și preoți lui Budha în poporul nostru“, ér drept argument pentru „adevărata“ acestei susțineri cităz, într'o notiță, câteva espresii din amintita mea poesiă.

Lucru firesc, că simțindu-mă atins în mod atât de stângaci și simțitor în cel mai gingaș și mai sfânt simțământ al fiă-cărui om, în simțământul religios, am trimis redacțiunii „Unirei“ o declarațiune cu datul de 10 Faur 1891, rugându-mă, ca drept reparare vătămării suferite, să binevoiesc a mi-o publica întocmai. Redacțiunea „Unirei“ însă mi-a refuzat publicarea articolului nu știu din ce considerațiun, căci temerile pe cari se razimă densa în răspun-

sulă din „posta redacției“ din nr. 8, să-mi ierte a i-o spune în totă sinceritatea, că nu le pot considera de loc ca serioase, obiective și suficiente.

Fiind însă, că în fața nedreptății ce mi-s'a făcută nu-mi este iertată, ca prin tăcerea mea să aprob o *insinuațiune* făcută la adresa mea cu atâta necruțare, și mai ales nu pot să tac pentru opinia marelui public, Te rog amice și domnule Redactor, să binevoești a publica în colonele iubitei noastre „Gazete“ următoarea refuzată:

Declarațiune.

Seghedină, [államfogház], 10 Febr. 1891.
Onorabile Domnule Redactor! În nr. 6 din 7 Februarie n. c. a-ți binevoit a publica în ziarul d-vóstru „Unirea“ un articol fără de nici o iscalitură și intitulat „Tinerii preoți din clerul nostru.“ Fiind-că acest articol mă privește direct și pe mine, Vă rog publicați aceste rânduri ale mele în cel mai de aproape număr al fôiei D-Vóstru.

Mai înainte de a intra în meritul lucrului, mă vedu silit a declara, că împrejurările în cari mă aflu de fapt *nu-mi dau posibilitatea* de a mă încurca într'o polemă, fără de nici un înțeles, considerând tărîmul greșit, pe care s'a pus autorul numelui articolului.

Nu-mi rămâne așa-dără altceva de făcut, decât, ca smulgându și eu — cum a făcut d-l autor — câteva cuvinte în cari culminează articolul „Tinerii preoți din clerul nostru“, cari formează un specimen de condamnabilă insinuațiune, să le pun în vedere publicului cetitor, care de sigur se va fi simțit tocmai așa de scandalizat, cum m'am simțit însuși cetind *oribila frasă*, că eu și un alt domn, amic al meu, prin scrierile noastre literare ne facem „apostolii lui Schoppenhauer și preoții lui Budha în poporul nostru“ (romănescu.)

Va să dăcă, eu sunt prezentat de *nu știu cine*, — deși într'o fôia cu un program atât de sublim s'ar fi putut subscrie autorul numelui articolului fără de nici o ezitare — ca un păgân, ateist, budhist și mai scie bunul Dumnezeu, ca ce fel de dihanie desecată anti-creștinesc! Eu, care de-odată cu laptele mamei mele am supt și credința în Dumnezeu unic adevărat; am supt înbirea față de biserică, religiunea, limba și naționalitatea mea, să nu budhist și apostol al unei filosofii cu care nu m'am ocupat nici odată? Blasfemiă!

Mărturisesc, d-le Redactor, că aceste vorbe la adresa mea ar fi, pôte, în stare să mă arunce pe un moment în brațele „pessimismului negru și omoritor“ de suflate al filosofului german, de cumva credința mea în Dumnezeu cel adevărat nu mi-ar hrăni inima și nu mi-ar întări sufletul atins în mod atât de dureros prin o frasă nesocotită și într'o fôia, care se redactază tocmai în cuprinderea acelei zidiri, în care eu patru ani de zile m'am hrănit din isvorul sfânt al religiunii creștine!

Și fiind-că d'a capo am dăș, că nu mi-e posibil a mă încurca în polemă, permiteți-mi, d-le Redactor, să declar sârbătoresc în fața națiunii mele și a Capitorilor mei bisericesci, a căror autoritate am știut s'o respectez și s'o venerez totdeauna, că prin amintitul articolului mi simțesc vătămă cel mai gingaș și mai sfânt simțământ: *sămțământul religios*, pe care nimănui dintre muritori nu permit să mi-l dispute ori licoizeze, ca pe o marfă ordinară. Acest simțământ religios, credința și statornicia mea în învățăturile bisericei mele, mă îndemnă deci a-mi ridica vocea conștiinței *neptată și neingreunată* cu învățatură și credințe de felul celor ce mi-se aruncă în față cu atâta necruțare și rea voință, mă îndemnă, dăcă, a-mi ridica vocea și a protesta cu totă hotărîrea în contra acestei insinuațiuni. Și acesta o fac ca creștin, ca membru al bisericei mele române greco-catolice, ale cărei credințe și învățături gândesc că nu numai nu le-am profanat vre-odată, ci *mai vârtos* le-am profesat și le voi profesă, căci așa fi în stare să mă abneg și să sufer pentru ele ori și ce, cum suferă ați *temnița* pentru dreptul sfânt și nealienabil al limbei mamei mele, care tot-odată este și limba liturgică și oficiasă a maicei noastre biserice.

Spuse odată acestea, rog pe d-l autor al amintitului articol să nu mistifice înțelesul cuvintelor aceloră din poesia mea „Ce te uiți...?“ publicată în nr 2 al „Familiei“ din a. c. pentru

car s'a simțit îndemnat a-mi lipi pe frunte patenta budhismului c'un fel de neindurare, ce m'a atins foarte adânc. Er decă și-a permis luxul de-ași bate joc de faptul, că am cutezat a numi fericirea „*basmă*“, ilu rog să se scobore, fi și numai pe un moment, din Olimp în pozițiunea mea de aici și-l asigură, că cuprins de serioșitatea momentului va afla, că fericirea noastră pământescă este ca o poveste, care ne farmecă pe o clipă și m're îndată ce suntem înfundat înăuntrul porților de feră ale — nefericirii! Dăr să fiu bine înțeles, căci vorbesc *ca om*.

De poita parafrază a cuvintelor puse în gura lui Eminescu și adause la cōda articolului, ilu fac responsabil pe d-l autor, mărginindu-mă numai la observația modestă, că eu o consider și o resping ca pe o insinuațiune nedemnă de mine și de tot omul, care poartă în peptul său o inimă creștină, pentru care astfel de „binevoit“ sfaturi sunt tot atâtea săgeți muiate în venin și menite a pricinui dureri și mahniri sufletesci!

Finesc cu vorbele psalmistului, care a dăș: Dōmne „ia dela mine muștrarea și defăimarea, că mărturiile tale am căutat.“

„Sapientia sat!“

Alu D-vóstru stimător

Traianu H. Popu m. p.
clericu absolutu.

Acēsta este declarațiune refuzată de „Unirea.“ Nu mai adaugă nimic, ci lasă în nepreocupata chibzuință a publicului cetitor să vadă, decă vrednică a fost ea să i-se dăcă, că „e plină de personalității vătămătoare“, pe când eu nu am de a face cu nici o *persōnă cunoscută*, fiind-că articolul din cestiune n'are nici o iscalitură. După opinia redacției „Unirei“, eu, care am fost atins și nedreptățit, ar trebui să tac, și densa este în drept să-mi refuze a publica o declarațiune, pe care decă n'asfi face-o, pôte, ađi m'ar dăce tot densa, că consimț cu cele scrise asupră-mi și prin urmare aprob un lucru cu privire la care e „mai consultă a nu da ansă pe viitor la asemenea articuli.“

Primesce amice și D-le Redactor salutările mele.

Traianu H. Popu.

Correspondența „Gaz. Trans.“

Din notariatul Halmagiului, 24
Februarie 1891.

Cetind în prețuita fôia „Gaz. Trans.“ Nr. 36 din a. c. între scirile dălei notița unui corēspondent privitoare la alegerea de notar s'evirșită în Halmagi la 19 Faur n. c., în care corēspondentul fără vre-unu temei vine și inegrese înaintea publicului persōnă părintelui protopop Ioan Groza afirmând, că alegerea vre-unuia dintre cei 4 concurenți români era sigură, decă părintele protopop făcea pași în favorul vre-unuia dintre aceștia; ba ce e mai mult, corēspondentul susține despre părintele protopop, că ar fi și recomandat alegătorilor, ca să-și alăgă notar pe candidatul străin.

La tōte acestea noi, ca alegători, cari au fost de față la alegerea din cestiune, pentru ca nu cumva onoratul public cetitor să fi sedus prin această informațiune falsă, ne ținem de dărința sântă a arăta cu deamănuntul decursul alegerii, pentru ca să se vadă, că atitudinea d-lui protopop în cazul de față nu numai că nu se pōte condamna, ci îi servește d-sale spre onore. Etă cum a decurs alegerea.

E adevărat, că alegerea de notar în Halmagi s'a întâmplat în 19 Faur st. n. și că a fost ales de notar un străin, dăr la acēsta, după a noastră convingere nu e vina părintelui Protopop, pentru-că d-sa numai decăt după ce s'a scris concursul pentru ocuparea postului vacant de notar în Halmagi, la tōte ocaziunile, unde a convenit cu alegătorii din comunele aparținătoare notariatului Halmagi, i-a îndemnat custăruință, ca să voteze numai pentru români, ba preoților din acele comune li-a impus de sântă datorință, ca să anizeze

pe alegători, oa la timpul său să voteze numai pe lângă un Român.

Acēsta așa s'a și întâmplat, pentru-că în ziua din 19 Faur. n. c. toți alegătorii din comunele amintite, cu preoții în frunte, desu de dimineță se prezentă la locuința protopopului, unde din nou li-se spuse, că numai pe lângă alegerea unui român să rămână. Acum însă ce să veđ! pe când alegătorii cu preoții lor stăteau postați în grupuri pe strada principală a Halmagiului, etă că se adresăză cātră ei ic și colea câte un trimis din partea contrară, dăcându-le să mērgă la casa opidană, pentru ca de acolo, după ce li-se va spune că cu cine să voteze, toți în corpore să se prezenteze la ora 10 a. m. la casa comunală, unde avea să se țină alegerea. Răspunsul bravilor alegători a fost: „nu mergem! la timpul său vom merge unde ne chiamă datorința noastră!“

Sosind ora fiasată pentru ca să se începă alegerea, protopretorele venind cu mai mulți la locul de alegere intră în cancelaria notariului și după elu toți alegătorii.

Protopretorele începă a cita „legea“ și „paragrafi“ apoi începe și spune numele candidaților. Alegătorii români așteptau cu nerăbdare, ca între candidați să audă și numele vre-unui Român dintre cei 4 concurenți români, sprinteni și voinici, cari după sânta dreptate toți merita să fiă candidați, deoace despre 3 din aceștia, cari erau de față (2 născuți în Halmagi) aveau tōte documentele și calitățile cerute de lege, d-l protopretore însă află de bine a ignora cu totul pe vrednicii concurenți români, punend în candidați 3 străini, dintre cari unul a fost „ales“, er pe ceialalți 2 nimenea nici nu i-a vedut, de cum se-i cunoscă.

După ce anunță numele candidaților, se începă „alegerea“, și în 2—3 minute se și fini astfel, că vre-o câțiva străini și cu 2—3 dintre ai noștri începă a striga „să trăiască Steger“, care deja și tu enunțat ca „ales“. Vedend acēsta părintele protopop se sculă și în numele alegătorilor români declară protopretorelui, că-i pare forte rău și cu durere ia la cunoscință, că dintre concurenții români n'a candidat pe nici unu. Mulțumi apoi alegătorilor români cu bravi preoți în frunte, cari mahniti și cu fețele posomorite se despărțară dăcend unu cātră altu, că pentru asta „alegere“ nici nu ar fi trebuit să fim chiamăți aici.

Mai mulți alegători români.

Dare de sēmă și mulțumită publică.

Deșiu, 10 Martie 1891.

În 8 Martie 1891 s'a ținut un bal popular în favorul fondului pentru zidirea unei biserici nouă gr. cat. în Deșiu arangiat de un comitet de 10 inși cu rezultatul materialu îndestulor.

Cu acēsta ocaziune s'a colectat:

a) în Gherla dela dd: Demetriu Coroianu 1 fl., Vasiliu Popu 1 fl., Eusebiu Cartice 1 fl., Ioan Georgiu 1 fl., Dr. Ioan Popu 50 cr., Lazaru Huza 1 fl., Amicus 50 cr. La olată 6 fl.

b) în Deșiu dela dd: Gavrilu Manu 2 fl., Vasile Hossu 1 fl., Dr. Teodoru Mihali 4 fl., Augustu Munteanu 1 fl., Ioan Vele 2 fl., Petru Mureșianu 1 fl., Alexandru Chereșteșu 1 fl., Florianu Hatoșu 1 fl., Alexu Bogdanu 50 cr., George Șiuleanu 1 fl. și Ioan Cămpanu 20 cr. Suma colectată 20 fl. 70 cr. Intratul la casa 48 fl. 5 cr.

Suma totală 68 fl. 75 cr. — speșele fiind 23 fl. 50 cr. Venitul curat face 45 florini v. a.

Petru Mureșianu Șireganulu.

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS.“

(Serviciul biroului de coresp. din Pesta)

Budapesta, 12 Martie. Deoace sloii din sus și din jos de Pesta au pornit deja de vale, pericolul pentru capitală este delaturat.

Cașovia, 12 Martie. Rîlul Her-

nad a crescut rapid, podurile au fost rupte.

Șopronu, 12 Martie. Părțile de jos din Kapuvár și Vitnyed sunt inundate.

Aradu, 12 Martie. Mureșul crește repede.

Belgradu, 12 Martie. Sava este deja liberă de gheață, pe Dunăre gheața stă încă nemșcată.

Viena, 12 Martie. Delegații în cestiunea tratatului de comerț austro-german s'au întrunit er într'o ședință, se crede că vor ajunge la un rezultat favorabil. Conte Tuaffe a avut o convorbire cu Plener, în care s'a decis ca guvernul să caute sprijinul liberalilor germani.

Berlinu, 12 Martie. Retragerea ministrului de culte Gossler e apropiată; după cât se scie împăratul a și primit deja acēsta demisiune. Liberalii naționali nu mai candidăză pentru parlament.

Roma, 12 Martie. În camera ministrului-președinte răspundend unei interpelări declară, că nu are nici o cunoscință de ore-cari acte ofensătoare din partea autorităților austriace, și că guvernul austriac nu are în suferit acēsta. Elu pune greutate pe aceea că amicitia cu Austria să fiă durabilă.

DIVERSE.

„Misiunea florilor.“ O asociațiune de dōmne s'a constituită acum la Paris, cu scopul d'a duce bolnavilor și sēciorilor din spitale și de prin mansarde, ajutore și flori: ajutore, cari îi vor face să trăiescă, florile pentru ca să le învelască privirea. „Misiunea florilor“ este numele, ce s'a adoptat de acele dōmne, cari compun acēsta societate, a cărei idee este eșită din sentimente nobile și generose.

O piesă bogată în sūrutări. O acțiune din New-York, judecā astfel cunoscuta piesă parisană „Cleopatra“. Este un op, care constă din patru acte și 500 de sūrutări. Începe cu sūrutări și se isprăvesce cu sūrutări. Sunt sūrutări pe pēru, pe frunte, pe obraji, pe brațe, pe picioare și în fine nu tocmai puține pe buze. Pentru sūrutări se întrebunțză fel de fel de scuse. Odată se dăce: „Cum îți merge?“, apoi „adio!“, după aceea, „mă bucur, că ești aici“, în fine erăși „mă tem că te vei duce“, și „de ce nu ai venit mai curend?“ În piesa acēsta se află sūrutări de mulțumire, sūrutări de voluptate, sūrutări pasionate, sūrutări de gelosie, sūrutări de dispreț, sūrutări de iertare, sūrutări de căință și sūrutări de compătimire. Aerul șueră de sūrutări... — Și cu tōte acestea tōte sūrutările se deosebesc una de alta. Unele sunt scurte, sarbede și hotărîte, altele sunt lungi și trăgănite, erăși altele sunt rēutăcioșe; pe lângă acestea mai sunt și astfel de sūrutări, pe cari le dau mamele copiilor lor. De bună sēmă va forma în New-York negoțulu cu sūrutările, cea mai apropiată sensațiune teatrală.

Găngavulu. Unu ucenicu dela o prăvăliă avea un defect la vorbire, adecă era găngav. Într'o dă se duse în pivniță cu o lumină, unde din nebăgare de sēmă aprinse spirtulu. Băiatulu spăriat alergă în prăvăliă la stăpănul său, bălbăind:

„Stă—stă—stă— a—a—a—“

Stăpănul: Ce'i cu tine mēi? Atunc uceniculu vedend, că nu pōte să ispună ce e, încep să cante:

„Spirtulu arde'n pivniță,

„Și totul e în flacără!“

E știut că găngavii, când cantă nu găngăvesc.

Proprietar:
Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor responsabil interimalu:
Gregoriu Maior.

Cursul pietei Braşovului.

din 12 Martie a. c. 1891

Table with exchange rates for various currencies like Banenote romănesci, Argintu românesc, etc.

Cursul la bursa din Viena.

din 11 Martie st. n. 1891

Table with stock market data from Vienna, including Renta de aur, Renta de hartiă, etc.

ABONAMENTE

„GAZETA TRANSILVANIEI“

Preţul abonamentului este:

Pentru Austro-Ungaria:

Table showing subscription rates for Austro-Ungary: Pe trei luni, Pe şase luni, Pe un an.

Pentru România şi străinătate:

Table showing subscription rates for Romania and abroad: Pe trei luni, Pe şase luni, Pe un an.

Abonamente la numerele cu data de Duminică.

Pentru Austro-Ungaria:

Table showing Sunday subscription rates for Austro-Ungary: Pe an, Pe şase luni, Pe trei luni.

Pentru România şi străinătate:

Table showing Sunday subscription rates for Romania and abroad: Pe an, Pe şase luni, Pe trei luni.

Abonamentele se fac mai uşor şi mai repede prin mandate poştale.

Domnii, cari se vor abona din nou, să binevoiescă a scrie adresa lămurită şi a arăta şi poştă ultimă.

Administraţiunea „Gazetei Transilvaniei.“

Arverési hirdetmény.

A Csik Tuszádi fürdő biztosságai szövetkezet Igazgatósága által f. év Aprilis 5-én reggeli 10 órakor Tuszádfürdőn a „Három huszárhoz“ címzett vendéglőben 3 (három) évre haszonbér arverezésen kifognak adadni.

Kikiáltási ár:

- 1. A fürdő. . . . . 3000 fl.
2. Fedettsétány vendéglője 1000 „
3. Czukrázda . . . . . 200 „
4. Vámszedés . . . . . 150 „
5. Tekepálya . . . . . 70 „
6. Csukás tó . . . . . 40 „

Válalkozni kívánok kötelesek mire árverezni akarnak, annak 10%-át az árverezés megkezdése előtt letenni.

Írásbeli ajánlatok is elfogadhatnak, ha azok addig pénztárnok Vajna Tamás urhoz Csikszeredába megküldetnek, vagy az árverés megkezdése előtt letéttetnek, ha ahhoz a 10% csatolva leend.

A feltételek addig és Cszere-dában Vajna Tamás urnál megtekinthetők.

Tuszádfürdőn, 1891 Mártius 1-én.

Az igazgatóság:

Imecs F. Iákó sk.

h. igazgató.

542,3--3

Numere singuratiche din „Gazeta Transilvaniei“ à 5 cr. se pot cumpăra în tutungeria I. Gross, şi în librăria Nicolae Ciurcu.

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabilă din 1 Octombrie 1890.

Large railway schedule table with columns for routes (Budapesta-Predeală, Predeală-Budapesta, etc.) and train times.